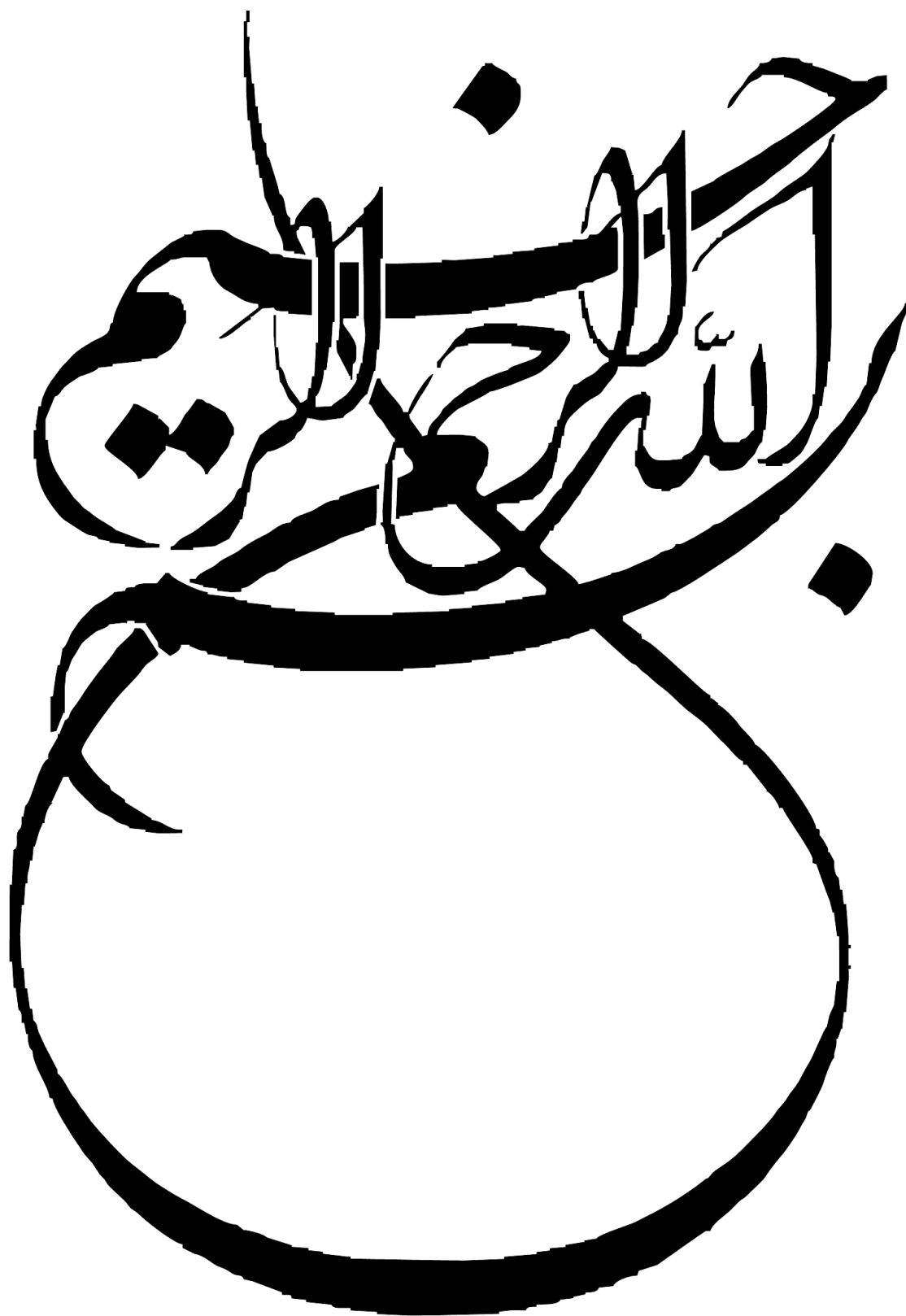

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
مدرسه علمیه ریحانه
شهرستان اصفهان

عنوان

اشتغال زنان از منظر اسلام و غرب

پژوهش گر

سمیه سنجری

آدرس حوزه : اصفهان بلوار کشاورز - خیابان شهید مفتاح جنب شهداری منطقه ۱۳ حوزه علمیه ریحانه

چکیده

اسلام انسان را از جنبه فکری به کار و تولید تشویق نموده و برای ان ارزش بسیار قائل شده تا حدی که کرامت بشری و مقام انسان را نزد خدا و حتی در پیشگاه عقل به ان مرتبط دانسته است. در اثر آموزش های نوین اسلامی کار در ردیف عبادتها آمده و شخصی که برای کسب روزی تلاش می کند نزد خدا از عابد بیکار با فضیلت تر است و تنبلی و بیکاری مظهر نقص و پوچی تلقی گردیده است. کار و فعالیت اقتصادی باعث اعتماد به نفس و تحکیم شخصیت است و به انسان عزت و شرف می بخشد سعی و کوشش برای امرار معاش نشانه وظیفه شناسی اجتماعی است آدمی را از دیگران بی نیاز میکند. اشتغال به کار و مجاهده در راه تامین زندگی شرافتمندانه مایه ی سربلندی و افتخار و از عوامل سازگاری خانوادگی و اجتماعی است کسی که زحمت می کشد و با دست رنج خویش را اداره می کند در پیشگاه الهی ماجور و در نظر مردم و عائله خود نیز مورد تکریم و احترام است

واژگان کلیدی: اشتغال - زنان - اقتصاد - اسلام - غرب

پدیده اشتغال از ابتدای زندگی اجتماعی بشر مورد توجه بوده است اشتغال زنان همراه با مردان در مزارع و در خانه امری عادی تلقی میشد هر چند تفکیک نقش ها و وظایف جز اصلی اشتغال محسوب میگردید یکی از که مهمترین معیارهای که جهان غرب برای تعیین جایگاه زن در اجتماع پذیرفته میزان مشارکت زنان در زندگی اقتصادی و اشتغال آنان است از سوی دیگر یکی از مهم ترین نقش های زن نقشی است که در خانواده ایفا میکند تردیدی نیست که خانواده یکی از ارکان جامعه و محور اساسی رشد و اعتلای انسان به شمار می رود این نقش از منظر جهان غرب و غرب باوران بسیار کم رنگ و بی اهمیت بنده و در برخی موارد یکی از مشکلات فراوری زنان قلمداد شده است یکی از نویسندگان ایرانی با پیروی از دیدگاه غرب در خصوص اشتغال زنان می نویسد یکی از مشکلاتی که زنان در همه جوامع با آن درگیر هستند مسئولیت پرورش فرزندان و اداره امور خانه می باشد بررسی اشتغال زنان ابتدا باید اصطلاح کار تعریف شود در تعریف کار و نیروی کار گفته اند کار فعالیتی است متشکل از اعمال قوه فکری یا دستی که در برابر آن مزد، حقوق، معاش یا حق الزحمه کار و کسب گرفته می شود در محورات روزانه این اصطلاح بیشتر به معنای محدودتر یعنی کارهای دستی یا به طور کلی کارگران دستی به کار میروند در نظریه اقتصادی کوشش انسانی یا فعالیتی است که در جهت تولید هدایت میشود و به عنوان یک عامل تولید کار از مواد اولیه سرمایه و مدیریت جدا و فقط شامل مساعی کارگران در اشتغال است به معنای دیگر کار کلیه افراد را در بر میگیرد که برای زیستن کار میکنند این تعریف به نیروی کار یک ملت بر می گردد که شامل کلیه جمعیت قابل اشتغال و بالای یک سن معین است به طور معمول فعالیت های اقتصادی زنان در بخش های رسمی اشتغال نامیده میشود منظور از بخش رسمی اقتصاد، صنعت، خدمات و بخش از کشاورزی است که دارای نیروی کار مزد بگیر باشد در این بخش زنان از حمایت قانونی بیشتری برخوردارند بخش غیر رسمی شامل کارهای گوناگون مثل کارهای خانگی، خانه داری، پرورش فرزند، فعالیت زنان روستایی در بخش کشاورزی معیشتی می شود به طور معمول کار در بخش غیر رسمی اشتغال و کار محسوب نمی شود اما حق این است که امروزه اندیشمندان و متفکران در صدد ارزش گذاشتن کار بدون دستمزد زنان در خانه هستند و بسیاری از اقتصاد دانان معتقدند کار در منزل هر چند در آینه امار و ارقام قابل محاسبه نباشد اما واقعا دارای ارزش اقتصادی است و باید مورد محاسبه قرار گیرد و ارزش مادی آن مشخص شود امروزه در جوامع غربی آن چنان به اشتغال زن در خارج توجه می شود که این امر به عنوان اولین و مهم ترین نقش زن مطرح شده است و نقش مادری و همسری و ادامه سنت های فرهنگی به عنوان نقش دوم و فرعی مد نظر قرار می گیرد شاخص ها و معرف های تعیین کننده زن جایگاه زن در جامعه اسلامی با جهان بینی توحیدی و نگرش به انسان

با آن چه در غرب میگذرد اصولاً متفاوت است در فرهنگ اسلامی با وجود آزادی انتخاب شغل و کار برای زنان مسلمان و حق مالکیت و فعالیت اقتصادی برای آنها آن چه به نقش و پایگاه زن در جامعه اسلامی معنا و هویت می بخشد فعالیت های مادی و اقتصادی به معنای غربی آن نیست بلکه فعالیت اقتصادی زنان در جامعه اسلامی با حفظ هویت دینی و گوهر عفت و تقواست.

ایران نسبت به کشور های پیشرفته میزان خوبی را دارا است در حالی که بالا ترین دسمزد زنان نسبت به مردان در کشور سوئد است یعنی نسبت ۹۰مقابل ۱۰۰ ودر امریکا ۵۹ به ۱۰۰ و در ژاپن ۵۰ به ۱۰۰ است^{۴۳}

پس ملاحظه می کنیم در زمینه دست مزد زنان ایرانی از دستمزد مناسبی در قیاس با سایر کشور ها برخوردار است شاید در کشور ما درصد زنان شاغل در کار های رسمی که ۱۲درصد اعلام شده است نسبت به کشور های غربی که حداقل ۳۲ درصد و حد اکثر ۴۸ درصد اعلام شده امار کمی باشد اما باید نگرش جامعه ی ما به زن و اشتغال از منظر حفظ هویت دینی و نقش مادری و همسری صورت گیرد از این رو ارتقای کمی و کیفی اشتغال زنان در ایران زمانی می توانند مطلوب باشد که در راستای حفظ هویت دینی و فرهنگی زنان باشد در غرب زنان باید برای اشتغال تلاش کنند چون اشتغال خود به هدف تبدیل شده و نهاد خانواده بسیار متزلزل و ناپایدار است اما جامعه ی ما براساس فرهنگ اسلامی تقسیم کار را بین زنان و مردان می پذیرد آنچه به عنوان پیش نهاد در خصوص اشتغال زنان در ایران می توان مطرح نمود باز کردن راه های توسعه و گسترش نقش زنان در عرصه فعالیت های اقتصادی و اجتماعی است تازنان بتواند از قابلیت ها و توانایی های خود برای پیشرفت جامعه ی اسلامی استفاده مطلوب نمایند

شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۷۰ سیاست های اشتغال زنان در جمهوری اسلامی ایران را تدوین کرد که ذکر خلاصه ای از ان سیاست ها می توانند در این نوشتار مفید باشند

۱. باتوجه به قداست مقام مادری و تربیت نسل آینده و مدیریت خانه و با عنایت به نقش زنان در فرایند رشد فرهنگی و توسعه ی اقتصادی باید ارزش معنوی و مادی نقش زنان در خانواده و کار آنان در خانه در نظر گرفته شود

۲. اشتغال بانوان در مشاغل فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی و اداری از جمله شرایط و لوازم تحقق عدالت اجتماعی و تعالی جامعه است و باید به ان وقع لازم گذاشته شود

۳. شرایط و محیط کار بانوان باید به گونه ای مهیا باشد که زمینه ی رشد معنوی علمی و حرفه ای آنان فراهم شود و به دیانت ، شخصیت، منزلت و سلامت روحی، فکری و جسمی آنان لطمه ای وارد نیاید

۴. باتوجه به نقش زنان در پیشرفت اجتماعی و توسعه اقتصادی و به عنوان نمی از جمعیت باید تسهیلات لازم برای اشتغال آنان از سوی دستگاه های اجرایی فراهم آید و برنامه ریزی های مناسب حسب اولویت صورت گیرد و

^{۴۳}. خدیجه صفیری، جامع شناس اشتغال، ص ۶۷

به علاوه قوانین و امکانات فوق العاده ای نیز برای اشتغال زنان تا سرحد رفع نیاز در نظر گرفته شود و زنان نیز مانند مردان قادر باشند بدون تبعیض شغل مطلوب خود را به دست آورند

۵. تشویق بانوان تحصیل کرده و متخصص باتجربه به احراز سمت های مدیریت و مشاغل ستادی به منظور امکان استفاده از کارایی آن ها در سطوح عالی اجرایی

۶. باتوجه به اهمیتی که نظام جمهوری اسلامی ایران به استحکام بنیاد خانواده و نقش تربیتی و سازنده زنان در خانه قائل است مقررات و تسهیلات لازم به مناسبت شغل مادران در نظر گرفته شود از قبیل استفاده از مرخصی با حقوق تقلیل ساعات کار، مزایای بازنشستگی با سنوات کمتر خدمت ، امنیت شغلی، برخورداری از تامین اجتماعی در مواقع بی کاری ، بیماری، پیریان ناتوانی از کار

۷. فرصت های شغلی مناسب برای مادران خانه دار در محیط خانه و در کنار فرزندان ، بدون محدودیت وقت و با منظور کردن مزد در قبال کار و تسهیلات تعاونی ایجاد شود

زن و مرد هر یک گویی نیمی از انسان کامل هستند که جز با کمک یکدیگر به کمال نمی رسند این روش تعامل در تکامل یکدیگر در نقش خانوادگی زن و مرد به صورت بسیار ملموس آشکار میشود تا شاید زمینه نیاز متقابل هر یک در اجتماع برای دیگران اثبات شود این نیاز متقابل و تاثیر در کمال یکدیگر همیشه و لزوماً به صورت معامله پنجاه درصد نیست بلکه این نسبت به لحاظ زمینه ها و سرمایه های خلقی، تربیتی، اکتسابی و ایفای وظایف با میزان این سرمایه ها در جنسیت دیگر متناسب می شود اسلام اصول مشخصی برای شخصیت زن ترسیم کرده است که نگاه به حقوق زنان در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی باید مبتنی بر این اصول باشد این اصول به طور مشخص عبارتند از: ۱. تفاوت های تکوینی زن و مرد ۲. اشتراک زن و مرد در انسانیت ۳. زن و مرد دو موجود مکمل یکدیگر ۴. خانواده رکن اساسی اجتماع ۵. محوریّت اخلاق و معنویت

حضرت امام خمینی (قدس سره) در این خصوص می فرمایند: در حقوق انسانی تفاوتی بین زن و مرد نیست زیرا که هر دو انسان اند و زن حق دخالت در سرنوشت خویش را هم چون مرد دارد.

بعد از ذکر مطالب اساسی در خصوص نگرش به زن و منزلت او می توان به صورت شفاف و غیر منفعلانه به اشتغال از منظر غرب نگریست تا استیفای کامل حقوق زنان در جوامع اسلامی فاصله زیادی وجود دارد اما این به معنای پذیرش وضعیت موجود در غرب نیست چون شاخص اصلی فرهنگ جدید غربی فرد گرایی است و این فرهنگ جدید خانواده را تحت الشعاع قرار داده و بنیان آن را متزلزل ساخته و زن را همانند مرد قرار داده است فرد محوری باعث شده نگرش خاصی به زن شکل بگیرد و در آن زن جدا از مفهوم خانواده مورد توجه قرار بگیرد نگاه به اشتغال در غرب با توجه به امارها و ارقامی که ارائه می شود دلیل بر منزلت بالا و تعالی نقش زن نیست و نگاه به اشتغال زنان در جمهوری اسلامی با توجه به امار موجود دلیل بر پایین بودن منزلت زن نیست بلکه ما معتقدیم در جامعه اسلامی باید قابلیت و توانایی های زنان شکوفا شود و نگاه به زن و اشتغال او با توجه به مطالبی که ذکر شد نگاهی معقول و متناسب با شخصیت او است اگر بخواهیم در روندی شتاب الود صرفاً الگوی اشتغال زنان در غرب را بپذیریم هم نمی توانیم توسعه کمی اشتغال را برای زنان فراهم سازیم و هم از مبانی اسلامی و دینی دور می شویم و به بیراهه می رویم نهایت این که اگر نهاد خانواده به عنوان یک واحد اساسی اجتماعی مورد شناسایی قرار گیرد نگرش به اشتغال زنان مبتنی بر واقعیت خواهد بود و دغدغه تطابق با معیارهای دیگر جوامع را نخواهیم داشت.

۱. قران کریم
۲. آنتونی گیدنز، جامعه شناسی، ترجمه ی منوچهر صبوری
۳. ابن اثیر، اسد الغابه
۴. بهجت المولک مظفری مجموعه مقالات سمینار سیمای زن در جامعه
۵. خدیجه سفیری، جامعه شناسی اشتغال زنان
۶. سیمین دخت بهزاد پور، زن در تو سعه مفاهیم اسلامی
۷. سامیه منیسی، المراه فی الاسلام .
۸. شهین ملاوردی جنبش های اجتماعی زنان، روزنامه ی ایران
۹. علی شایگان، شرح قانون مدنی
۱۰. عزت اله عراقی، حقوق بین المللی کار
۱۱. فاطمه صفری، الگوی اجتماعی بایگاه و نقش زن مسلمان در جامعه اسلامی
۱۲. گرهادلنسکی، سیر جوامع بشری، ترجمه ی ناصر موفقیان
۱۳. محمد عبد اقادیر ابو فارس حقوق المراه
۱۴. محمود عبد احمید محمد، حقوق المراه بین الاسلام و الدیات الاخری
۱۵. مرتضی مطهری، نظام حقوق زن در اسلام
۱۶. مهدی مهریزی، امام خمینی و گسترده آزادی زنان، ماهنامه پیام زن

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.